

Україна ДИПЛОМАТИЧНА

Diplomatic Ukraine

Випуск XXIV Issue

Україна ДИПЛОМАТИЧНА

НАУКОВИЙ ЩОРІЧНИК

Київ • 2023

Павло ГАЙ-НИЖНИК,
доктор історичних наук,
президент-академік Української академії геополітики та геостратегії,
член Експертної ради з питань
подолання наслідків русифікації та тоталітаризму
Міністерства культури та інформаційної політики України

НАПЕРЕДОДНІ ТОТАЛЬНОЇ ВІЙНИ: «РОСІЙСЬКИЙ СИНДРОМ» ДИПЛОМАТІЇ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО (травень 2019 – лютий 2022 рр.)

Анотація. У статті висвітлено військово-політичне становище України напередодні повномасштабного вторгнення російських військ на її терени й початку тотальної війни російської федерації проти нашої держави в лютому 2022 року. Проаналізовано політичні дії та заходи Президента України В. Зеленського на тлі зосередження військ ворога довкола кордонів України (2019–2022 рр.) перед початком широкомасштабної російсько-української війни. Розкрито дипломатичні зусилля провідників Заходу (НАТО) щодо попередження державно-політичного керівництва України про неминучу військову агресію рф. Підкреслено очевидні ознаки та dokonані факти підготовки в. путіна та військово-політичного керівництва росії до масштабного вторгнення в Україну на кількох напрямках одночасно (зокрема і на Київ). Окреслено зусилля західних демократій, дипломатії та розвідки з підготовки Збройних сил України до відбиття наступу московських загарбників. Наголошено на неготовності Президента України В. Зеленського адекватно сприймати тогочасну дійсність, його державно-безпековій короткозорості і політичній наївності, відсутності стратегічного бачення військово-політичних загроз тощо.

Ключові слова: російсько-українська війна, Володимир Зеленський, володимир путін, Джо Байден, дипломатія.

20 травня 2019 року відбулася інавгурація нового Президента України Володимира Зеленського. Ще до президентських виборів він неодноразово висловлював упевненість у здатності досягнути миру з ворогом України – російською федерацією, зокрема й через особисту домовленість із

кремлівським диктатором в. путіним. Попри те, що росія жодного разу за час війни не дотримала своїх обіцянок і зобов'язань, що з офіційного погляду не було ніяких Мінських угод, а лише Мінський протокол (з домовленостями) і Комплекс заходів щодо їхнього виконання, а Мінські домовленості були політичними, а не юридично зобов'язувальними документами (адже їх не ратифікувала Верховна Рада України як міжнародно-правові договори), В. Зеленський наполегливо намагався поновити переговори в Нормандському форматі й особисто зустрітися з путіним. У політичному телешоу 6 грудня 2019 року В. Зеленський заявив: «Я така людина, дуже “sensitive” (чутлива. – *Авт.*). Ми розмовляли з президентом російської федерації, коли повернули моряків, ми говорили з ним по телефону, але це телефонна розмова. Я хочу побачити людину і привезти з “Нормандії” розуміння та відчуття, що дійсно всі хочуть поступово закінчити цю трагічну війну. Я це зможу точно зрозуміти за столом [...] Для мене дуже важливо, якщо ми говоримо про припинення вогню, що ми будемо говорити не в Мінському форматі, не на засіданні Тресторонньої контактної групи, а будемо з президентом російської федерації дивитись один одному в очі» [16].

Нагода зазирнути путіну в очі В. Зеленському випала 9 грудня в Парижі під час саміту з участю представників України, Франції, Німеччини та рф. Цю зустріч провели вперше після трирічної перерви¹. Метою саміту було затвердження нової послідовності імплементації Мінських угод та обговорення «формули Штайнмаєра»².

Обіцянка Президента України здобути повну перемогу на саміті в Парижі під час особистої зустрічі з президентом рф не справдилася³. Попри те, що чи не всім експертам було зрозуміло, що росія не відступиться від своєї агресивної політики щодо України [5], В. Зеленський не зважав на інформацію розвідки (і не лише української) й надалі свято вірив у наміри путіна віднайти формулу миру та досягнути його. «Я впевнений, що він мене зрозумів, дуже прозоро зрозумів, – сказав Президент України в інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна» в лютому 2020 року. – Здається, що коли такий контакт, очі в очі, ти одразу розумієш, хто перед тобою, що за людина. Попри всі дані розвідки. Мені здається, що він мене зрозумів. І він розуміє, що треба закінчити цю війну» [13]. Проте керівництво рф насправді так не вважало, а натомість вирішило скористатися наївністю та самооманою

¹ За результатами саміту підписали підсумковий документ «Загальні узгоджені висновки Паризького саміту в Нормандському форматі 9 грудня 2019 року». Ці домовленості передбачали, зокрема, імплементацію «формули Штайнмаєра» в українське законодавство згідно з версією, яку узгодили «нормандська четвірка» (Н4) та Трестороння контактна група, а також закріплення «особливого порядку місцевого самоврядування» в окремих районах Донецької і Луганської областей [6].

² 1 жовтня 2019 р. у Мінську учасники Тресторонньої контактної групи підписали «формулу Штайнмаєра».

³ Водночас 2019 року В. Зеленський мав шанс відмовитися від цих угод і започаткувати альтернативний план, залучивши Захід, проте натомість ще більше втягував Україну в манівці Мінського процесу.

В. Зеленського, наращуючи сили російської армії і водночас ігноруючи його намагання замиритися з кремлем. Не допомогла задобрити в. путіна й політика Офісу Президента. 8 жовтня 2020 року його керівник Андрій Єрмак під час виступу в Королівському інституті міжнародних справ «Chatham House» заявив, що не потрібно звинувачувати росіян у всіх наших нещастях. Він також додав тоді, що українська влада має намір діяти обережно і прагне невійськового розв'язання кризових питань [2].

Росія ж тим часом готувалася до повномасштабного вторгнення на решту території України. 2021 року військовий бюджет рф зріс на 2,9% (порівняно до 2020 року) – до 65,9 млрд дол. США, сягнувши 4,1% ВВП. Ще наприкінці березня – на початку квітня 2021 року російські війська перевезли багато озброєння й техніки із західної та центральної росії і Сибіру до окупованого Криму та навчального центру Погоново (17 км на південь від Воронежа). Тоді ж уздовж кордону з Україною рф розмістила 28 батальйонно-тактичних груп (БТГ), зокрема у своїх Брянській і Воронежській областях (Західний військовий округ). 50 російських БТГ (15 тис. солдатів) зібрали для навчань у Південному військовому окрузі, у складі якого був тимчасово окупований Крим, а також територія, що межує із зоною протистояння на Донбасі. Станом на 9 квітня 85 тис. російських військовиків перебували в Криму або в межах 40 км від українського кордону.

Знаючи це, 27 квітня 2021 року В. Зеленський заявив про необхідність розширення Нормандського формату, пояснивши, що це може бути або, власне, розширення, або «окремий, паралельний формат з іншими країнами, з дуже серйозними, потужними гравцями» [7]. За день до цього в інтерв'ю газеті «Financial Times» він закликав переглянути домовленості 2015 року та долучити до Нормандського процесу Велику Британію, Канаду і США [30; 11]. А вже 1 липня 2021 року В. Зеленський, розповідаючи про те, що «факти завжди красномовніші, ніж будь-які заяви», знову висловив готовність «зустрітися і з президентом Путіним – якщо його дійсно цікавить вирішення низки кризових питань, які об'єктивно існують у двосторонніх відносин України та Росії. В будь-якому разі підготовка до цього непростого матчу триває» [3]. І це попри зверхні заяви путіна напередодні, що немає жодного сенсу зустрічатися із В. Зеленським, бо, мовляв, усе вирішується у Вашингтоні.

Засліплений якоюсь незбагненною вірою в миролюбність російського народу і самого в. путіна, який нібито перебував під впливом пропаганди (цікаво, чиєї?), В. Зеленський, як мантру, повторював: «Російський народ точно не хоче будь-яких ескалацій і кривавих експансій. Згадайте ту хвилю щирої цікавості, яка виникла одразу після моєї пропозиції президенту Росії зустрітись і знайти шлях до миру. Це не штучна цікавість, це реальні

очікування, які є. Ми прекрасно розуміємо, що сьогодні російське суспільство не може ставити питання відкрито про війну та про ціну війни. Але також прекрасно розуміємо, що в російському суспільстві немає бажання продовжувати агресію проти України. [...] Можливо, якщо й сам президент Росії вийде з-під впливу цієї пропагандистської картини, то буде очевидним, що нам дійсно є про що розмовляти» [3].

Утім попри таку риторику В. Зеленського, реакція кремля була більш ніж однозначно показовою: у жовтні 2021 року рф відмовилася від участі в запланованому саміті Нормандської четвірки, тож вирішили обмежитися переговорами на рівні очільників МЗС України, Німеччини, Франції та росії. Ба більше, тоді ж заступник голови Ради безпеки рф, експрезидент і прем'єр-міністр цієї країни Дмитро Медведєв написав сповнену хамства, образ і насмішок статтю про «безглуздість» контактів російської влади з українською – «Коза з вовком тягалася, тільки шкура від кози зосталася, або Чому безглузді контакти з нинішнім українським керівництвом» [10]. Дуже позитивну оцінку цій писанині майже відразу дав пресекретар президента рф Дмитро Песков. Зауважу також, що текст статті було опубліковано в перший день візиту до москви заступниці держсекретаря США Вікторії Нуланд та в переддень 23-го саміту Європейського Союзу й України. Однак до цього, 12 липня 2021 року, в. путін опублікував (російською й українською мовами) на своєму офіційному сайті статтю «Про історичну єдність росіян та українців» [15], що фактично була історико-ідеологічним і політичним обґрунтуванням і виправданням майбутньої повномасштабної війни проти України. Тож в. путін (зокрема і вустами Д. Медведєва) укотре забажав зміни влади в Україні, а також виставив вимоги до прямих перемовин із Вашингтоном щодо власних геополітичних амбіцій.

20 листопада експрадник президента рф Владислав Сурков видав статтю, в якій відверто запевняв, що настав час росії нападати на Україну, аби зменшити «соціальну ентропію» в державі та «експортувати хаос» із росії на території країн, що її оточують. В. Сурков, кремлівський куратор України й один із головних конструкторів війни проти неї, цинічно вказував на намір росії захопити Україну, а заодно й утилізувати токсичну частину населення своєї недоімперії. І досвід окупації та анексії також було використано. «Імперські технології ефективні і сьогодні, коли імперії перейменовано на наддержави. Кримський консенсус – яскравий приклад консолідації суспільства за рахунок хаотизації сусідньої країни», – писав В. Сурков. На його думку, їхня імперія через поширення такого хаосу розширюватиметься «завдяки рихлій та геть безглуздій структурі єврократичного правління». Він нагадував Україні та світові, що «для Росії постійне розширення не просто одна з ідей, а справжній екзистенціал [...]

історичного буття», і вона отримає свою частку в новому всесвітньому збиранні земель (точніше, просторів), підтвердивши свій статус одного з небагатьох глобалізаторів, як бувало в епохи Третього Риму чи Третього Інтернаціоналу. Росія розширюватиметься не тому, що це добре, і не тому, що це погано, а тому що це фізика. Натякав він уже тоді і на «тайванський» напрям пекинської «ентропії», що має стати сигналом до нового перерозподілу світу й не заважатиме росії, адже «турбулентні потоки» імперій не перетинатимуться. Євросоюз у перспективі може стати як джерелом хаосу, так і його абсорбентом [17].

Український політикум і влада чомусь сприйняли таку риторичку з гумором, байдужістю та безвідповідальною короткозорістю. Тим часом 10–16 вересня 2021 року Збройні сили росії та Білорусі провели спільні стратегічні навчання «Запад – 2021» на території Республіки Білорусь та в акваторії Балтійського моря, до яких було залучено майже 200 тис. військовослужбовців, 760 одиниць техніки та 15 кораблів. Про загрозливе збільшення кількості російських військ поблизу кордонів України 30 жовтня попереджала впливова «Washington Post», а 5 листопада 2021 року масштабне скупчення військ рф на кордоні з Україною офіційно підтвердило Міністерство оборони США.

Немає сенсу коментувати невігластво в. путіна як «історика», але його стаття як президента рф і подальші заяви Д. Медведєва, Д. Пескова, В. Суркова, голови МЗС рф С. Лаврова, кремлівських медіа, а також доконаний факт передислокації і концентрації російських військ довкола кордонів України та на окупованих українських територіях мали б не лише викликати занепокоєння, а глибоке розуміння очевидної загрози ескалації та змусити військово-політичне керівництво в Києві вжити відповідних запобіжних заходів. До цього спонукали Україну й західні розвідки, які вже тоді попереджали офіційний Київ, що необхідно рити шанці й будувати оборонні споруди не лише на Донбасі, а й на півночі і півдні країни, замість того щоб ремонтувати шосейні дороги напередодні ймовірного вторгнення армії ворога.

Водночас військово-політичну коаліцію проти України оформили й дипломатично, коли 4 листопада 2021 року на засіданні Вищої державної ради Союзної держави росії та Білорусі в. путін і Олександр Лукашенко затвердили спільну воєнну доктрину, а наступного дня (5 листопада) підписали декрет Союзної держави «Про основні напрямки реалізації положень Договору про створення Союзної держави на 2021–2023 роки» (т. зв. 28 програм з інтеграції).

Росія ж що далі, то більше висувала Україні неприйнятні умови, недвозначно брязкаючи зброєю біля кордонів. 18 листопада 2021 року в. путін на засіданні Колегії МЗС рф публічно виголосив ультиматум державам

НАТО, вимагаючи надати росії гарантії безпеки та зобов'язати Україну не вступати до Альянсу. 30 листопада на форумі «Росія кличе» президент рф заявив про так звані червоні лінії для України, згідно з якими вимагав не давати Україні сучасних видів озброєнь. 1 грудня путін офіційно висунув вимогу – письмові гарантії від Заходу щодо «нерозширення НАТО на схід», намагаючись змусити Північноатлантичний альянс де-юре відмовитися від підтримки України в майбутній війні з росією.

У грудні 2021 року російська дипломатія активізувала свої зусилля в цьому напрямі. Зокрема, 7 грудня зазначені вище вимоги щодо «гарантії безпеки» знову прозвучали під час відеоконференції президентів США та рф; 15 грудня росія направила до США і НАТО проекти «Договору між РФ та США про гарантії безпеки» та «Угоди про заходи забезпечення безпеки РФ та держав-членів Організації Північноатлантичного договору»; 18 грудня МЗС рф знову публічно виставило ультиматум НАТО з дилемою «двох шляхів» – або прийняти російський проект гарантій безпеки, або ж «мати справу з військово-технічною альтернативою», що означало відкрити погрозу війною. Низка січневих перемовин, зокрема 10 січня – між США і рф у Женеві; 12 січня – у форматі ради Росія – НАТО у Брюсселі; 21 січня – у форматі зустрічі між державним секретарем США Ентоні Блінкеном і Міністром закордонних справ рф С. Лавровим у Женеві, також не дали жодних обнадійливих результатів щодо порозуміння й охолодження агресивних намірів російської федерації.

Становище демонстративно вказувало на невідворотність повномасштабної війни, але Президент України В. Зеленський чомусь уперто відмовлявся в це вірити, а надто готуватися до найгіршого сценарію розвитку подій. 17 січня додаткові російські війська та озброєння почали прибувати й до Білорусі для спільних навчань «Союзна рішучість», які планували в лютому 2022 року, а 19 січня Президент США Джо Байден заявив, що, на його думку, росія вторгнеться в Україну [18; 21]. 16 січня 2022 року очільник ЦРУ Вільям Бернс відвідав Київ, де зустрівся з Президентом України В. Зеленським та надав йому важливу інформацію. Як зазначає «Wall Street Journal» із посиланням на джерела в керівництві США, «тоді США мали ще більше інформації про план атаки Росії, зокрема він передбачав швидкий удар по Києву з Білорусі». Очільник ЦРУ попередив, що «російські війська планують захопити аеропорт “Антонов” у Гостомелі і використовувати його як основний плацдарм для атаки на Київ» [28].

22 січня 2022 року Міністерство закордонних справ Великої Британії заявило, що має інформацію, яка вказує на наміри російського уряду поставити проросійського лідера в Києві. Ішлося про те, що допоки кремль обмірковує, чи варто нападати на Україну, як потенційного кандидата на ставленика-маріонетку в москві розглядають екснардепа Євгена Мураєва. Британське

МЗС також повідомляло, що російські спецслужби підтримують зв'язки з багатьма колишніми українськими політиками – Сергієм Арбузовим, Андрієм Ключевим, Володимиром Сівковичем, Миколою Азаровим. Деякі з них мають контакти з офіцерами російської розвідки, які беруть участь у плануванні нападу на Україну. Тодішня Міністерка закордонних справ Великої Британії Ліз Трасс наголосила, що інформація, яку оприлюднило її відомство, проливає світло на масштаби російської діяльності, спрямованої на підрив України, і дає змогу зрозуміти мислення кремля [23].

Натомість 28 січня Президент України В. Зеленський закликав Захід не створювати в Україні «паніки» через потенційне вторгнення росії, оскільки постійні попередження про «невідворотну» загрозу шкодять економіці України. В. Зеленський також додав, що «ми не бачимо більшої ескалації», ніж навесні 2021 року, коли росія нарощувала військову присутність поблизу кордонів з Україною [25]. Попри це американська та британська розвідки в лютому 2022 року неодноразово попереджали владу України про дедалі ближчий напад росії. Події розгорталися з калейдоскопічною швидкістю і вказували на очевидну невідворотність тотальної війни.

Візит в. путіна до Китаю і завершення Олімпіади, як і в разі з Олімпіадою в Сочі, розв'язували руки кремлівському демоні. 4 лютого в Пекіні в. путін та Сі Цзіньпін підписали «Спільну заяву про міжнародні відносини, що вступають у нову епоху, і глобальний сталий розвиток» [12]. У ній КНР фактично підтримала прагнення рф до розширення та її претензії до Заходу. Москва і Пекін закликали Захід «відмовитися від ідеологізованих підходів холодної війни», а НАТО – не розширювати східного флангу (тобто відмовитися від допомоги Україні), засудили формування блоків безпеки в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та розкритикували тристоронній оборонний пакт АУКУС між Австралією, Великою Британією і США [29].

Дві держави звинуватили НАТО в «роздмухуванні конфронтації» та виступили проти подальшого розширення Альянсу, пообіцяли активізувати співпрацю, щоб запобігти «кольоровим революціям» і «зовнішньому втручанням», «твердо відстоювати непорушність результатів Другої світової війни» та «протистояти викривленню історії». Вони висловилися «проти політики сили, цькування, односторонніх санкцій та [...] зловживання політикою в галузі експортного контролю». Це означало, що КНР підтримує плани росії щодо її агресивної політики у Східній Європі, зокрема щодо України. Не варто також забувати, що за кілька днів до зустрічі Пекін підтримав позицію москви у Раді Безпеки ООН, приєднавшись до голосу росії проти проведення спеціального засідання щодо ситуації навколо України та російської загрози. Тож не дивно, що «Guardian» у контексті кризи довкола України назвала дуже вагомою внесеною тоді до документа заяву Китаю про те, що він «ставиться з розумінням та підтримує пропозиції, що їх висунула

рф щодо формування довгострокових юридичних гарантій безпеки в Європі» [29], а «New York Times» оцінила підсумки тих перемовин як «ретельно зрежисовану демонстрацію єдності [Москви та Пекіна] в період, коли путін вступив у протистояння зі США і НАТО через Україну» [24].

Відтак уже не видається припущенням думка агентства «Bloomberg» ще в січні 2022 року, що Президент Китаю Сі Цзіньпін міг попросити свого російського колегу не здійснювати масштабного вторгнення в Україну під час зимових Олімпійських ігор, які проходили з 4 по 20 лютого [27]. Водночас російська федерація в особі в. путіна фактично заручилася підтримкою КНР і особисто Сі Цзіньпіна щодо повномасштабного вторгнення в Україну і розв'язання проти неї агресивної тотальної війни⁴.

Проте критичне зосередження кількості військ від Білорусі до Криму довкола України та офіційна риторика кремля однозначно і неспростовно вказували – тотальна війна є неминучою і має вибухнути саме в двадцятих числах лютого. (Автор статті обґрунтував це ще 6 лютого 2022 року в інтерв'ю програмі «Факти тижня», вказавши на прямі і побічні ознаки, навівши факти і тенденції, що повномасштабне вторгнення таки розпочнеться саме в часі так званого дня радянської армії, по завершенні Олімпійських ігор, приблизно 23–24 лютого 2022 року, зважаючи на любов в. путіна до символізму дат.) Відтягувати тотальну війну вже було б неможливо...

Із опублікованого у «Washington Post» аналітичного матеріалу «Таємне планування, завдяки якому Білий дім був на крок попереду Росії» знаного американського політичного оглядача Девіда Ігнатіуса, в якому він використав ретроспективні свідчення чинних гравців американського політикуму вищого рангу, стало відомо: починаючи з квітня 2021 року на Заході створювали антипутінську коаліцію на підтримку України з огляду на беззаперечну інформацію щодо загрози агресії рф [22]. Уже з перших кроків труднощі виникли через скепсис Ангели Меркель. Проте Джо Байден її переконав,

⁴ Це побічно підтверджує і той факт, що наприкінці травня 2023 року спеціальний представник Китаю в країнах Євразії, колишній посол КНР у росії Лі Хуей під час свого візиту до країн Європи пропагував позицію, згідно з якою європейські країни повинні вести автономну від США політику і закликати до негайного припинення вогню в Україні за умови, що території, окуповані російськими військами, мовляв, повинні залишитися під контролем москви. «Китайський посланник, якого було направлено для просування мирного плану Пекіна щодо України, ніс чітке повідомлення: союзники США в Європі повинні заявити про свою автономію і закликати до негайного припинення вогню, залишивши Росію володіти тими частинами свого меншого сусіда, які вона зараз окупувала», – йшлося, зокрема, в матеріалі американської «Wall Street Journal» [20]. Раніше, наприкінці березня 2023 року головний китайський дипломат Ван Ї закликав Європу підтримати мирні переговори щодо війни росії в Україні. США попередили, що пропозиції Пекіна фактично означають збереження за росією захоплених українських територій. Таку позицію голова канцелярії комісії із закордонних справ Центрального комітету Компартії Китаю Ван Ї висловив у телефонній розмові з дипломатичним радником президента Франції Еммануелем Бонном. «Китай сподівається, що Франція та інші європейські країни також зіграють свою роль. Припинення вогню, зупинення війни, відновлення мирних переговорів і політичне врегулювання кризи повинні стати стратегічним консенсусом між Китаєм і Європою», – заявив очільник МЗС КНР Ван Ї [19].

ухваливши, як багато кому тоді здавалося, суперечливе рішення – зняти санкції проти «Північного потоку 2» з умовою, що Німеччина сама закриє цей проект у разі початку російської агресії (згодом її наступник Олаф Шольц дотримався цих домовленостей).

Неочікувано найбільша складність виникла саме із залученням України до антипутінської коаліції і насамперед В. Зеленського. Було непросто перекопати Президента України серйозно поставитися до небезпеки вторгнення. Е. Блінкен розмовляв із ним на кліматичному саміті «СОР 21» в Глазго на початку листопада і надав підсумок розвідувальних даних про плани росії. «У мене було завдання сказати йому, що ми думаємо, що, ймовірно, його країну буде атаковано», – згадував державний секретар США Е. Блінкен [22]. За словами представника Держдепу, В. Зеленський був налаштований скептично (за висновками Д. Ігнатіуса та його джерел: вочевидь, він більше довіряв інформації Кирила Буданова, Івана Баканова, Андрія Єрмака).

Очільник ЦРУ В. Бернс приїжджав до Москви 1 листопада 2021 року, щоб попередити президента РФ В. Путіна, що Сполучені Штати та їхні союзники готові озброїти Україну та запровадити руйнівні санкції проти росії, якщо вона нападе на Україну. Очевидно, В. Путін уважав, що Дж. Байден не зможе цього зробити і просто блефує. Попри це коаліція, створення якої ініціювали США, з участю Великої Британії, Німеччини і Франції, підсилена країнами G20, почала діяти на випередження, без урахування «скепсису» В. Зеленського: формували проекти санкційних пакетів проти РФ, напрацьовували логістичні маршрути постачання зброї в Україну – «трубопроводи зброї», мобілізували нечувані дипломатичні, військові, логістичні ресурси країн-учасниць цього об'єднання, а також почали постачати (на початок) легку зброю.

Західні союзники усвідомлювали, що погрози санкціями можуть бути порожнім дипломатичним ритуалом. Але у грудні Е. Блінкен та його колеги почали серйозно обговорювати зі союзниками, які кроки вони робитимуть. 11 грудня відбулася зустріч міністрів закордонних справ Групи семи в Ліверпулі. Учасники публічно пообіцяли, що це матиме «масові наслідки та серйозні витрати». У підсумку, за словами Блінкена, коли агресію таки було вчинено, вони змогли негайно діяти.

Водночас розвідка США надала Україні попередній план вторгнення Путіна. Хоча росія оточила Україну 150-тисячним військом, справжньою стратегією Путіна був блискавичний нищівний удар невеликою групою елітного спецназу по Києву. Росіяни планували захопити аеропорт «Антонов» у Гостомелі на захід від столиці, а потім використати його для швидкого просування військ РФ до Києва.

Військове планування НАТО прискорилося разом із дипломатією. Генерал ВПС Тод Волтерс, командувач НАТО, з колегами у грудні 2021 року та

січні 2022 року почали готувати «наземні лінії зв'язку», які б уможливили швидке постачання зброї в Україну. Вони вивчали точки входу для припасів та інші практичні деталі. Цей «трубопровід зброї» постачав ракети «Stinger» і «Javelin» ще до початку вторгнення 24 лютого, було передано багато важкої зброї [22]. Глава ЦРУ В. Бернс таємно їздив до Києва в січні 2022-го й ознайомив В. Зеленського з планом росії, проте це ніяк не вплинуло на графік відпочинку президента, і підготовчих заходів в Україні так і не було проведено.

Динаміка ж зосередження російських сил і засобів, розвитку подій і заяв невинно наближала «час ікс». 9 лютого 2022 року росія фактично вичавила Україну з Чорного й Азовського морів та перекрила їх під приводом проведення військових навчань «Союзна рішучість 2022». 15 лютого 2022 року Державна дума рф проголосувала за звернення до президента путіна про визнання «ЛНР» і «ДНР», а вже наступного дня до кордону з Україною було доставлено ще майже 7 тис. російських військовиків. 17 лютого російсько-окупаційні війська відновили масовані обстріли уздовж усієї лінії розмежування на Донбасі. За перші дві доби в штабі ООС нарахували 60 і 66 обстрілів, 19 лютого – 136 (найбільша кількість обстрілів на фронті за один день від 2017 року), 20 лютого – 80, 21 лютого – 84, 22 лютого – 96, з них більшість із важкої артилерії [4].

На цьому тлі 18 лютого 2022 року Сенат США затвердив резолюцію, у якій офіційно заявив про те, що «Сполучені Штати непохитно підтримують безпечну, демократичну та незалежну Україну», та засудив «нарощування російської військової сили» на кордонах з Україною. Резолюція закликала Президента Дж. Байдена змусити Уряд США застосувати всі можливі інструменти, щоб накласти «значні витрати» на росію і «відновити мир в Європі». В остаточному ж тексті йшлося про те, що резолюцію не мають тлумачити як дозвіл на застосування військової сили проти росії або на введення Збройних сил США в Україну.

Наступного дня (19 лютого) у спеціальному виступі Президент США Дж. Байден заявив: «Я думаю, що путін ухвалив рішення про вторгнення в Україну». «Російські війська фактично обклали Україну з усіх сторін: з боку Білорусі, з півдня тощо. Ми вважаємо, що вони нападуть найближчими днями, що вони нападуть на Київ», – сказав американський президент. Коли журналісти перепитали Дж. Байдена, чи впевнений він, що в путін має намір напасти на Україну, він відповів: «Я абсолютно впевнений». А на уточнювальне запитання, звідки така певність, він додав, що у США «неймовірна розвідка». «Учора Росія погодилася на зустріч Лаврова та Блінкена 24 лютого в Європі. Але якщо Росія вдасться до воєнних дій до цього, це означає, що вони обрали не шлях дипломатії, а війну, і вони заплащать високу ціну за це... Перед Росією є вибір між війною і стражданнями

та дипломатією, яка принесе полегшення всім», – зазначив американський лідер [1]. Розвідка США вважала, що заяви російського Міноборони про відведення військ від кордону з Україною були навмисним обманом, «хитрістю», спрямованою на те, щоб увести в оману Сполучені Штати Америки й інші держави, а також щоби росія могла збільшувати своє угруповання поблизу кордону з Україною [26].

Натомість В. Зеленський навіть прилюдно все ще заявляв, що не вірить американській розвідці, й знову висловив бажання зустрітися з в. путіним. Президент України під час панельної дискусії на Мюнхенській безпековій конференції повідомив, що він, на відміну від США, не має даних про те, що в. путін вирішив напасти на Україну. В. Зеленський нагадав, що Україна відстежує та аналізує дії рф. Однак перед завершенням дискусії ведуча, тележурналістка CNN Крістіан Аманпур, перепитала, якими є висновки України щодо намірів в. путіна: «Президенте, ви кажете, що у вас є своя розвідка. Про що вона свідчить, чи каже вона, що Путін має намір напасти? Бо наша [американська] – каже, що так?». В. Зеленський відповів негативно: «Я не знаю, чого хоче президент Російської Федерації. Тому пропоную зустрітися [з російським президентом]» [8].

Проте таке попередження вже не могло зупинити в. путіна, який запустив маховик війни задовго до 2022 року. Тож 21 лютого росія офіційно визнала квазіреспубліки окупованого Донбасу, з ними було підписано «Договір про дружбу, співпрацю та обопільну допомогу». Того ж дня МЗС України спрямувало державам-членам Ради Безпеки ООН запит з вимогою негайного проведення консультацій щодо невідкладних дій зі зниження напруги та практичних кроків гарантування безпеки України на основі Будапештського меморандуму. Саме так, в Раду Безпеки, членами якої є Китай та рф, та на основі меморандуму, що його давно (ще 2014-го) росія порушила й котрий виявився мильною бульбашкою вже тоді.

Тож не дивно, що рф навіть не зважала на цей порожній акт безсилля, й 22 лютого президент рф підписав указ про визнання «незалежності» окремих районів Донецької і Луганської областей (насправді окупованих російськими військами) та наказав ввести туди російські війська вже офіційно, на що йому дала згоду ручна Рада Федерації, як і на застосування ЗС рф за кордоном. Того ж дня в. путін під час пресконференції відверто заявив, що Мінських домовленостей більше немає, й тоді ж було евакуйовано персонал російських дипломатичних установ з України. А це означало, що спусковий курок уже натиснуто... Увечері 23 лютого ватажки маріонеткових терористичних організацій «ДНР» і «ЛНР» звернулися до Путіна з проханням про військову допомогу.

23 лютого адміністрація Президента США Дж. Байдена вкотре повідомила Президентові України В. Зеленському: згідно з висновками американської

розвідки, росія готується вчинити повномасштабне вторгнення в сусідню країну протягом наступних 24–48 годин. Ішлося про те, що російська військова операція буде комплексно-комбінованою: не лише атака з окупованої частини Донбасу на Сході, куди в понеділок відправили додаткові російські підрозділи, а й удар по Києву з північного кордону з Білоруссю, авіаудари крилатими ракетами, наземне вторгнення й кібератаки. Лише тоді Президент України В. Зеленський оголосив надзвичайний стан на 30 днів у всій Україні, за винятком Донецької і Луганської областей, де режим надзвичайного стану діяв з 2014 року [4].

Таке зволікання України з твердими рішеннями тим паче видається дивним, адже попереджень щодо початку «великої» війни Києву надходило декілька. «У нас було декілька сценаріїв щодо початку війни. Нас спочатку лякали, що вона буде починатися... Пам'ятаєте, коли ще навесні збирав Путін ці орди, і нам постійно говорили, що, дивіться, вони зараз на вас підуть. Потім була зустріч Путіна з президентом США. Потім було якесь пом'якшення всіх цих речей. Вони казали, що в нас це таке навчання. Потім нам почали говорити, що це буде в листопаді, потім у грудні, потім нам називали 15 січня. Цих дат було дуже і дуже багато», – виправдовувався згодом секретар РНБО Олексій Данілов. «Крайня, коли ми зрозуміли, що це було на 22-ге, це коли ми вже мали після вторгнення карту, карту псковських десантників, однієї з частин псковських десантників, яка безпосередньо мала заходити по тому маршруту, який був на цій мапі. І там були ті дати, коли видають саме ці мапи. І по цих мапах ми розуміли, що вона мала бути видана 20-го числа. І там було написано відповідно 20.02. Такі мапи видаються за день до початку війни. Умовно кажучи, до активних дій. Це було перекреслено і потім була друга дата на цій мапі. Вона у нас є. Це як трофей, один із трофеїв, які є в апараті РНБО» [14].

24 лютого 2022 року в Офісі Президента робота тривала до 2-ї ночі, опісля всі розійшлися (розповів «Economist» А. Єрмак 24 березня 2023 р.⁵), а вже о 5-й годині ранку в. путін офіційно оголосив про початок «спеціальної військової операції» в Україні, що насправді стало початком повномасштабного нападу на суверенну державу. Союзницею російської федерації у війні проти України стала Республіка Білорусь на чолі з узурпатором влади Олександром Лукашенком, якого не визнав цивілізований світ. Саме Білорусь надала державі-агресору територію, військові засоби та інфраструктуру для вторгнення в Україну й ведення подальших воєнних дій на її теренах.

Того ж ранку о 5:30 в кабінеті президента зібрали засідання РНБОУ, на якому було утворено Ставку Верховного Головнокомандувача. Тільки о 9-й

⁵ До речі, з травня 2006-го по листопад 2014-го року А. Єрмак був помічником на громадських засадах народного депутата від проросійської Партії регіонів Ельбруса Тадеєва.

годині за дорученням президента секретар РНБО О. Данілов провів першу селекторну нараду з усіма головами ОДА. На ту пору вони були вже голови військових адміністрацій, окрім очільника Херсонської ОДА. Протягом дня такі селектори збирали що три години (9:00; 12:00; 15:00; 18:00 і 21:00).

Проте досі є ще безліч питань до української влади:

– чому Президент В. Зеленський не запланував відвідати саміт НАТО, який проходив у Лондоні 3–4 грудня 2019 року; чому було проігноровано саміт країн-членів НАТО у вересні 2019 року, де обговорювали питання вступу України до Альянсу; нарешті, чому аж до початку тотальної війни в Північноатлантичному альянсі не було представництва від України та не поновлено її заявки як кандидата на вступ; чому за три роки Україна так і не виконала програми кандидата в члени НАТО (відмову від членства неодноразово обговорювали в команді В. Зеленського до і після 24 лютого 2022 року⁶);

– з ким і з якою метою організували таємні зустрічі в Омані; чому ігнорували повідомлення розвідки Великої Британії про наявність «кротів» у близькому оточенні президента; чим зумовлена відмова співпрацювати зі судово-правовими органами США щодо справи незаконно виведених десятків мільярдів доларів з України; чому Коломойському надано прихисток в Україні від судових органів США;

– чому було зупинено держзамовлення на ракети українського виробництва «Вільха», «Нептун», а також протитанкового озброєння «Стugna» і «Корсар»; чому не провели мобілізації; чому вчасно не озброїли військовиків-резервістів тероборони; чому заборонили евакуацію цивільних, які масово стали заручниками смерті; чому не було заздалегідь перевезено, наприклад, Харківський бронетанковий завод; чому замість того, щоб будувати дороги, не було створено ешелонованої смуги оборони на півночі країни; чому не підірвано мости, зокрема й через Чонгар⁷, і розміновано Південь⁷; чому після доповіді очільника ЦРУ В. Бернса, що росіяни готують атаку на

⁶ В. Зеленський: «Гарантії безпеки та нейтралітет, без'ядерний статус нашої держави. Ми готові на нього йти. Це найголовніший пункт... Він глибоко опрацьований» [9].

⁷ Хроніка короткозорості та нерозуміння загроз національній безпеці (на прикладі Півдня України): 26 лютого 2020 року В. Зеленський анонсував плани щодо Чонгару: «Держава спільно з компанією "Socar" до кінця року відкриє на Чонгарі великий хаб – центр надання адміністративних послуг, зону відпочинку та інші важливі об'єкти»; 10 грудня 2020 року Голова ОП А. Єрмак звітував про виконання плану щодо домовленостей та зобов'язань, які виникли на зустрічі лідерів Нормандської четвірки: «Україні важливо забезпечити людей по обидва боки лінії зіткнення від величезної кількості смертоносних мін». І додав: «Наша делегація доклала максимум зусиль, аби погодити у серпні 20 ділянок для розмінування. Потрібно швидко виконувати цей план [...] Цю роботу може на власні очі побачити кожен, хто відвідає нові контрольні пункти на лінії розмежування, розбудовані за принципом сучасних сервісних хабів»; 23 листопада 2021 року віцепрем'єрка – міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ірина Верещук пообіцяла, що впродовж трьох місяців команда Мінреінтеграції запустить автобусні шатли на КПВВ «Чонгар» та «Каланчак»: від пункту пропуску до адміністративної межі; 14 лютого 2022 року на КПВВ «Чонгар» та «Каланчак» почали курсувати автобусні шатли від пункту пропуску до адміністративної межі. На тиждень раніше, ніж обіцяли, відрпортувала І. Верещук; 24 лютого 2022 року через КПВВ «Чонгар» та «Каланчак» на територію України увійшли війська РФ, які захопили Південь країни, Херсон, Мелітополь, Енергодар та заблокували Маріуполь.

Гостомель, з оборони аеродрому на початку лютого (!) зняли 4-ту бригаду Нацгвардії і відправили в Луганську область (останні кадрові підрозділи виїхали з Києва за кілька днів до вторгнення), що дало змогу ворогу швидко захопити аеродром і увійти до Гостомеля, Ірпеня, Бучі⁸; чому заздалегідь не вивели літаки з аеродрому і передусім «Мрію»; чому не було організовано спротив у Чорнобильській зоні; щодо розстрілу підрозділу 101-ї бригади на «Берестейській» у Києві; чому, зрештою, усього за день (24 лютого) головні сили росіян без жодних перешкод пройшли маршем 200 км від кордону і вийшли до Гостомеля та Києва;

– чому першим заступником голови РНБО був куратор відносин України з росією за президентства Віктора Януковича Руслан Демченко, який 2010 року лобював Харківські угоди; чому друг дитинства В. Зеленського, підприємець і лейтенант І. Баканов очолював СБУ, коли проти нього вже було відкрито кримінальне провадження НАБУ, й котрий, як виявилося згодом, привів туди на провідні посади російських агентів⁹; чому на вищих посадах в українських спецслужбах опинилися такі одіозні фігури як, наприклад, зрадник генерал-майор СБУ Олег Кулініч, який до цього був заступником і другом агента ФСБ Андрія Деркача в «Енергоатомі»; чому слідство у справі «Вагнергейту» фактично поховали, а «кардинал» президента і Голова його Офісу А. Єрмак відмовився давати свідчення парламентській слідчій комісії; чому в головному будинку СБУ в Києві застрелили одного з організаторів українсько-російських перемовин у Білорусі Дениса Кіреєва, співробітника ГУР МО України, який повідомив про плани росіян захопити Гостомель і Київ; чому в Офісі Президента керували особи зі сумнівною репутацією щодо національної безпеки, котрих експерти підозрюють у зв'язках зі спецслужбами російської федерації тощо.

На щастя, попередні приготування Заходу і співпраця зі ЗСУ дали змогу Україні заманити в пастку росіян і зруйнувати план бліцкригу путінської «спеціальної військової операції» зі швидкого захоплення Києва та знищення військово-політичного керівництва України, а плану «Б» у кремля тоді не було. В. путін змушений був розробляти нову тактику і стратегію тотальної війни проти України, й відтоді російська федерація приречена на поразку, руйнацію та споконвічне прокляття за свої злочини.

⁸ Нагадаю, що для оборони летовища Гостомель ще 2016 року було створено нову 4-ту бригаду Нацгвардії, у складі якої була батальйонна тактична група, 12 гаубиць Д-30, зенітно-артилерійський дивізіон, до 10 танків, понад 30 БТР-3, мінометна батарея 120 мм тощо.

⁹ 17 липня 2022 р. було підписано Указ Президента України № 499/2022 «Про усунення І. Баканова від виконання обов'язків Голови Служби безпеки України». В. Зеленський відсторонив Голову СБУ відповідно до статті 47 Дисциплінарного статуту Збройних сил України (яка передбачає усунення військовослужбовця від виконання службових обов'язків за «невиконання (неналежне виконання) службових обов'язків, яке спричинило людські жертви чи інші тяжкі наслідки або створило загрозу настанню таких наслідків»).

Збройні сили України скористалися отриманими від розвідки НАТО відомостями та західною військовою допомогою й героїчно зупинили ворога на підступах до Києва. Віддамо належне також і дипломатії адміністрації Дж. Байдена, яка оперативно створила дієву коаліцію для підтримки України. Це була складна координація дипломатичних, військових і розвідувальних заходів, зусиль і потужностей, що об'єднала десятки держав навколо героїчної боротьби українського народу за життя.

Звісно ж, усі пазли загальної картини тих подій аналітики складуть значно пізніше, деякі документальні кластери цієї військово-політичної і дипломатично-геополітичної матриці стануть доступними вже історикам наступного покоління. Проте нині сучасники та учасники цих епохальних років мають (і мусять!) розуміти певну архітектуру дій та заходів тих чи інших політичних гравців, відрізнати правду від виправдань. Тож сьогодні, за наявних уже джерел і спостережних подій, потрібно розпочати ретельно відділяти кукіль від пшениці на ниві майбутніх жнив істини і пошуку предтеч та причин світової драми, цієї жахливої, але звитяжної трагедії, яку з честю зустрів і здолав український народ. Чи була у цьому хоч частка заслуг політичного керівництва України? Аж ніяк! Радше частка провини і гріха, розділена з російськими нелюдами за жахи, катування і смерті українців, та ганьба історії, попри епічну майбутню перемогу України.

Саме український народ, усупереч світоглядній обмеженості, безпековій короткозорості та національно-політичній неспроможності свого керівництва, ціною величезних жертв і жахів не лише зберіг власну державу, а й змінив перебіг світової історії та майбуття людства.

1. Байден вважає, що «Путін ухвалив рішення» про нове вторгнення в Україну // Радіо Свобода. 19 лютого 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-biden-putin-uzhe-uhvalyv-rishennya-pro-napad/31710709.html>
2. Виступ Андрія Єрмака в Королівському інституті міжнародних справ Chatham House. 9 жовтня 2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SlctSORiX9c>
3. Володимир Зеленський: Я готовий зустрітись з Путіним, якщо його дійсно цікавить вирішення кризових питань в українсько-російських відносинах // Interfax-Україна. 1 липня 2021. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/753034.html>
4. *Гай-Нижник П.* Війна за життя // Україна дипломатична. Київ, 2022. Вип. XXIII. С.31–52.
5. *Гай-Нижник П.* Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. Київ: МП «Леся», 2017. 332 с.
6. Загальні узгоджені висновки Паризького саміту в Нормандському форматі 9 грудня 2019 року // Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. 10 грудня 2019. URL: <https://www.president.gov.ua/news/zagalni-uzgodzheni-visnovki-parizkogo-samitu-v-normandskomu-58797>
7. Зеленський заявив про необхідність розширити «нормандський» формат і оновити «Мінськ» // Радіо Свобода. 27 квітня 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskiy-normandskiy-format-minsk/31225652.html>
8. Зеленський не впевнений, що Путін ухвалив рішення про напад // Європейська правда. 19 лютого 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/02/19/7134278/>
9. Зеленський розповів журналістам з РФ, чому готовий відмовитися від НАТО // Європейська правда. 27 березня 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/27/7136752/>
10. Медведев Д. «Коза з вовком тягалася, тільки шкура від кози зосталася» // Коммерсантъ. 11 октября 2021. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/5028300?id2123318>

11. Меморандум об исполнении Протокола по итогам консультаций Трехсторонней контактной группы относительно шагов, направленных на имплементацию Мирного плана Президента Украины П. Порошенко и инициатив Президента России В. Путина // ОБСЕ. URL: <https://www.osce.org/ru/home/123807>
12. Совместное заявление Российской Федерации и Китайской Народной Республики // Официальный сайт Президента России. 4 февраля 2022. URL: <https://www.kremlin.ru/supplement/5770>
13. Президент України Володимир Зеленський: «Влада – це можливість. У мене є можливість допомогти» // Interfax-Україна. 11 лютого 2020. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/640622.html>
14. «Процеси на фрагментацію Росії запустив Путін, він вже не контролює ситуацію» – секретар РНБО // Радіо Свобода. 26 лютого 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/sekretar-rnbo-danilov-pro-frahmentat-siyu-rosiyi/32288126.html>
15. *Путін В.* Про історичну єдність росіян та українців // Офіційний сайт Президента Росії. 12 липня 2021. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/66182>
16. Свобода слова Савіка Шустера за 6.12.2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-Shk8909kRM>
17. *Сурков В.* Куда делься хаос? Распаковка стабильности // Актуальные комментарии. 20 ноября 2021. URL: <https://actualcomment.ru/kuda-delsya-khaos-raspakovka-stabilnosti-2111201336.html>
18. Talmazan, Y., Chistikova, T. and Finn, T. (2022) 'Biden predicts Russia will invade Ukraine', *NBC News*, 19 January. Available at: <https://www.nbcnews.com/world/blinken-ukraine-russia-attack-short-notice-invasion-fears-mount-rcna12691>
19. Liu, L. (2023) 'China Urges Europe to Support Its Blueprint for Talks on Ukraine', *Bloomberg*, 20 March. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-03-24/china-calls-on-europe-to-play-its-part-for-peace-fire-in-ukraine>
20. Pancevski, B., Mackrae, K. (2023) 'Europe Rebuffs China's Efforts to Split the West in Pushing Ukraine Cease-Fire', *The Wall Street Journal*, 26 May. Available at: <https://www.wsj.com/articles/china-pushing-ukraine-cease-fire-gets-cool-reception-in-europe-614774dd>
21. Harding, L. et al. (2022) 'Joe Biden thinks Russia will attack Ukraine – but will face a “stiff price”', *The Guardian*, 19 January. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2022/jan/19/russia-could-act-against-ukraine-at-any-moment-says-us>
22. Ignatius, D. (2022) 'The secret planning that kept the White House a step ahead of Russia', *The Washington Post*, 26 May. Available at: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/05/26/biden-white-house-secret-planning-helped-ukraine-counter-russia/>
23. Foreign, Commonwealth & Development Office (2022) *Kremlin plan to install pro-Russian leadership in Ukraine exposed*. Available at: <https://www.gov.uk/government/news/kremlin-plan-to-install-pro-russian-leadership-in-ukraine-exposed>
24. Barnes, J.E. (2022) 'Ukraine-Russia Standoff. Putin and Xi Proclaim Bond as Russia Deploys More Forces Near Ukraine', *The New-York Times*, 3 February. Available at: <https://www.nytimes.com/live/2022/02/03/world/russia-ukraine-xi-putin>
25. Hall, B., Olearchuk, R. (2022) 'Ukraine to the world: keep calm and stop spreading panic', *Financial Times*, 19 January.
26. Nakashima, E. et al. (2022) 'U.S. intelligence shows Russia's military pullback was a ruse, officials say', *The Washington Post*, 17 February. Available at: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/02/17/ukraine-russia-putin-na-to-munich/>
27. Nardelli, A., Pismennaya, E. (2022) 'Putin Could Burst Xi's Olympic Dream With a War in Ukraine', *Bloomberg*, 22 January. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-22/ukraine-crisis-beijing-olympics-may-affect-russia-s-vladimir-putin-s-thinking?srnd=premium-europe&sref=Y0jVLCFo>
28. Gordon, M.R. et al. (2022) 'Vladimir Putin's 20-Year March to War in Ukraine – and How the West Mishandled It', *The Wall Street Journal*, 1 April. Available at: https://www.wsj.com/articles/vladimir-putins-20-year-march-to-war-in-ukraineand-how-the-west-mishandled-it-11648826461?fbclid=IwAR30IAkRLr4iDSLvqL_cwBqNLSualdxUk-KjLmxfYEKWi5HaD_xG6PoW-QZg
29. Roth, A., Ni, V. (2022) 'Xi and Putin urge Nato to rule out expansion as Ukraine tensions rise', *The Guardian*, 4 February. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/04/xi-jinping-meets-vladimir-putin-china-russia-tensions-grow-west>
30. Hall, B. (2021) 'Ukrainian leader calls for revamp of peace process to end Donbas war', *Financial Times*, 26 April.

Pavlo HAI-NYZHNYK,
*Doctor of History,
Leading Research Fellow of the Research Institute of Ukrainian Studies,
President-academic of the Ukrainian Academy of Geopolitics and Geostrategy,
Member of the Expert Council of the Ministry of Culture and Information Policy of
Ukraine on Overcoming the Consequences of Russification and Totalitarianism*

**ON THE EVE OF TOTAL WAR:
THE RUSSIAN SYNDROME
OF VOLODYMYR ZELENSKYI'S DIPLOMACY
(MAY 2019 – FEBRUARY 2022)**

Abstract. The article highlights the military-political situation in Ukraine on the eve of the day russian troops commenced the full-scale invasion into the territory of Ukraine – the beginning of the total war of the russian federation against the state of Ukraine in February 2022. The study covers the political actions and measures taken by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy against the background of the concentration of enemy troops along the borders of Ukraine in the run-up (2019–22) to the outbreak of the full-scale stage of the russian-Ukrainian war and the diplomatic efforts of the leaders of the West (NATO) as they sought to warn Ukrainian Government and political leadership about the imminent full-scale aggression of the russian federation against Ukraine. The author points to the apparent signs and clear-cut facts of vladimir putin's and russian military-political leadership's preparations for an outright invasion spanning offensive operations in several directions at the same time (including the direct Kyiv offensive), and the efforts of Western democracies, diplomacy, and intelligence to warn and prepare the Armed Forces of Ukraine and its political leadership to repel the attack of muscovite invaders. The author also notes that President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy was unprepared for the appropriate perception of the then reality, explaining it by the 'russian syndrome' of the President's worldview, short-sighted approach to state security, unreadiness to adopt a strategic vision of military and political threats, political naivety, etc.

Keywords: russian-Ukrainian war, Zelenskyy, putin, Biden, diplomacy.